

Klassieke Olympiaden 2021-2022

Opgaven Grieks

ronde 1

Vooraf aan de leerlingen

- De Griekse tekst is voorzien van aantekeningen die je op pagina 2 en 3 vindt.
- Er zijn in totaal 23 vragen. Elke afzonderlijke vraag is 1 punt waard, met uitzondering van de vragen 14, 16 en 19, die elk 2 punten waard zijn. In totaal kunnen 26 punten behaald worden.
- De tijd waarin de toets afgenomen wordt, bedraagt maximaal 50 minuten. Leerlingen met dyslexie krijgen 15 minuten extra.
- Het gebruik van een Grieks-Nederlands woordenboek is toegestaan, zoals bij het Centraal Eindexamen.
- Het gebruik van een woordenboek Nederlands is niet toegestaan.

Veel succes!

Inleiding

In zijn epos Werken en Dagen beschrijft de Griekse dichter Hesiodus (rond 700 v. Chr.) hoe Prometheus het vuur van de goden steelt en aan de mensen geeft. De oppergod Zeus is hier woedend om, en als straf stuurt hij de beeldschone vrouw Pandora naar de mensen. Zij heeft een kruik bij zich waarin allerlei rampen opgesloten zitten. Prometheus' domme broer Epimetheus laat zich, ondanks de waarschuwingen van zijn broer, door Pandora verleiden en daarop opent zij de kruik.

Tekst

- 91 Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φύλ' ἀνθρώπων
92 νόσφιν ἄτερ τε κακῶν καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο
93 νούσων τ' ἀργαλέων, αἶ τ' ἀνδράσι κῆρας ἔδωκαν.
94 Ἄλλὰ γυνὴ χεῖρεσσι πίθου μέγα πῶμ' ἀφελούσα
95 ἐσκέδασ', ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
96 Μούνη δ' αὐτόθι Ἑλπίς ἐν ἀρρήκτοισι δόμοισιν
97 ἔνδον ἔμεινε πίθου ὑπὸ χεῖλεσιν οὐδὲ θύραζε
98 ἐξέπτῃ· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθιοιο
99 αἰγιόχοιο βουλῆσι Διὸς νεφεληγερέταο.
100 Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται·
101 πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα·
102 νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρη, αἶ δ' ἐπὶ νυκτὶ
103 αὐτόματοι φοιτῶσι κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
104 σιγῇ, ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεὺς.
105 Οὕτως οὐ τί πη ἔστι Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.

Aantekeningen

regel 91	πρὶν <i>bijw.</i>	vroeger
regel 91	ζώεσκον <i>imperf.</i>	zij leefden
regel 91	ἡ χθών, χθονός	aarde
regel 91	τὸ φῶλον	volk
regel 92	νόσφιν ἄτερ + <i>gen.</i>	helemaal zonder
regel 92	ἄτερ + <i>gen.</i>	zonder
regel 92	χαλεποῖο πόνοιο	= χαλεποῦ πόνου
regel 93	ἡ νοῦσος	= ἡ νόσος
regel 93	αἶ τ'	= αἶ (<i>dus τ' in dit geval onvertaald laten</i>)
regel 93	ἡ κήρ, κηρός	dood
regel 93	ἔδωκαν	= ἔδοσαν; <i>vertaal deze aoristus als een praesens (aoristus gnomicus) hiermee wordt Pandora bedoeld</i>
regel 94	γυνή	
regel 94	χείρεςσι	= χερσί
regel 94	πίθου	<i>dit is de kruik waarin alle rampen opgesloten zaten</i>
regel 94	τὸ πῶμα	deksel
regel 95	ἐσκέδασ'	<i>aor. van σκεδάννυμι – laten ontsnappen; vul hierbij als lijdend voorwerp aan: de inhoud van de kruik</i>
regel 95	ἀνθρώποισι	= ἀνθρώποις
regel 95	μήδομαι	bedenken
regel 96	μούνη	= μόνη
regel 96	αὐτόθι <i>bijw.</i>	daar
regel 96	ἡ Ἑλπίς	Hoop
regel 96	ἄρρηκτος	waaruit geen ontsnapping mogelijk is
regel 96	οἱ δόμοι	verblijfplaats
regel 96	ἄρρήκτοιςι δόμοισιν	= ἀρρήκτοις δόμοις
regel 97	ἔνδον + <i>gen.</i>	binnen in
regel 97	τὸ χεῖλος	rand
regel 97	θύραζε <i>bijw.</i>	naar buiten
regel 98	ἔξέπτη	<i>aor. van ἐκπέτομαι – naar buiten vliegen</i>
regel 98	πρόσθεν <i>bijw. van tijd</i>	daarvoor
regel 98	ἐπεμβάλλω	erop doen
regel 98	πίθοιο	= πίθου
regel 99	αἰγίοχος, <i>gen. αἰγίοχοιο</i>	aegis dragend (<i>de aegis is een schild</i>)
regel 99	βουληῖσι	= βουλαῖς
regel 99	νεφεληγερέτα, <i>gen. νεφεληγερέταο</i>	wolken verzamelend
regel 100	μυρία <i>nom./acc. mv. onz.</i>	ontelbaar
regel 100	λυγρὰ	<i>zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord</i>
regel 100	ἀλάληται	<i>perf. van ἀλάομαι – rondzwerven (het perfectum heeft dezelfde betekenis als het</i>

regel 101	πλεῖος + <i>gen.</i>	<i>praesens</i>) vol met
regel 101	πλείη 2x	<i>vul aan:</i> ἐστί
regel 101	ἡ γαῖα	= ἡ γῆ
regel 102	ἡ νοῦσος	= ἡ νόσος
regel 102	ἀνθρώποισιν	= ἀνθρώποις
regel 102	ἡμέρη	= ἡμέρα
regel 103	αὐτόματος	uit zichzelf
regel 103	θνητοῖσι	= θνητοῖς
regel 104	σιγῇ <i>bijw.</i>	in stilte
regel 104	μητίετα <i>nom.</i>	zeer verstandig
regel 105	οὐ τί πη	op geen enkele manier
regel 105	ἔστι	= ἔξεστι
regel 105	ὁ νόος	= ὁ νοῦς
regel 105	ἐξαλεάμην	<i>aor. van</i> ἐξαλέομαι – ontsnappen aan

Vraag 1

Regel 91 ἐπί

Welk woord is **niet** etymologisch verwant met ἐπί?

- A. epicentrum
- B. epidemie
- C. episch
- D. epiloog

Vraag 2

Regels 92-93 χαλεποῖο πόνοιο νούσων τ' ἀργαλέων

In deze woorden vinden we een:

- A. alliteratie
- B. chiasme
- C. metonymie
- D. parallellisme

Vraag 3

Regel 93 αἶ

Wat is het antecedent van αἶ?

- A. ἀνθρώπων (regel 91)
- B. κακῶν (regel 92)
- C. πόνοιο (regel 92)
- D. νούσων (regel 93)

Vraag 4

Regel 93 ἀνδράσι κῆρας ἔδωκαν

Zet deze drie woorden om in het overeenkomstige enkelvoud.

Vraag 5

Regel 94 γυνή

Dat alle ellende in de wereld door een vrouw wordt veroorzaakt, is een gegeven dat ook in verhalen in andere culturen voorkomt. Noteer de naam van de vrouw die in het scheppingsverhaal in de Bijbel dezelfde rol vervult als Pandora bij Hesiodus.

Vraag 6

Regel 95 ἐσκέδασ'

Noteer de Griekse letter(s) die hier door elisie is/zijn weggevallen.

Vraag 7

Regel 96 αὐτόθι

Waarnaar verwijst αὐτόθι?

- A. ἐπὶ χθονὶ (regel 91)
- B. πίθου (regel 94)
- C. ἀνθρώποισι (regel 95)
- D. θύραζε (regel 97)

Vraag 8

Regels 93-96

Welke dativus is een bijwoordelijke bepaling van middel?

- A. ἀνδράσι (regel 93)
- B. χείρεςσι (regel 94)
- C. ἀνθρώποισι (regel 95)
- D. δόμοισιν (regel 96)

Vraag 9

Regel 97 θύραζε

Het woord θύραζε betekent letterlijk “naar de deuren” maar wordt hier gebruikt in de betekenis “naar buiten”. Citeer het Griekse zelfstandige naamwoord in regel 96-98 (t/m ἐξέπτῃ) dat inhoudelijk goed aansluit bij de letterlijke betekenis van θύραζε.

Vraag 10

Regel 98 πρόσθεν t/m πίθοιο

Wat voorkomt Pandora door deze handeling? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Vraag 11

Regel 98 ἐπέμβαλε

Deze persoonsvorm is hier het best te vertalen met:

- A. Ze doet ... erop
- B. Ze had ... erop gedaan
- C. Ze kan ... erop doen
- D. Ze zal ... erop hebben gedaan

Vraag 12

Regels 98-99 πρόσθεν t/m νεφεληγερέταο

De auteur Hesiodus zou in de huidige tijd waarschijnlijk niet hoog scoren vanuit een feministisch standpunt, omdat de vrouw hier niet uit eigen initiatief handelt. Waaruit blijkt dat? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Vraag 13

Regels 94-100 Ἄλλὰ t/m ἀλάληται

In deze regels wordt de chronologie van de gebeurtenissen niet strikt gehandhaafd. Welke handeling gaat chronologisch gezien direct vooraf aan de handeling die met ἐπέμβαλε (regel 98) wordt beschreven?

- A. ἀφελούσα (regel 94)
- B. ἐσκέδασ' (regel 95)
- C. ἔμεινε (regel 97)
- D. ἀλάληται (regel 100)

Vraag 14

Regel 101

In regel 101 worden de stilistische middelen anafora en antithese gebruikt.

- a. Citeer de Griekse woorden die de anafora vormen.
- b. Citeer de Griekse woorden die de antithese vormen.

Vraag 15

Regel 103 αὐτόματοι

Dit woord is een:

- A. bijvoeglijk naamwoord dat congrueert met αἱ (regel 102)
- B. bijvoeglijk naamwoord dat congrueert met νυκτὶ (regel 102)
- C. bijwoord
- D. zelfstandig gebruikt bijvoeglijk naamwoord

Vraag 16

Regels 100-103 Ἄλλα t/m φοιτῶσι

Eerder in de tekst is al gesproken over de kruik. De inhoud van de kruik wordt pas hier beschreven. Noteer uit de regels 100-103 (t/m φοιτῶσι) drie verschillende Griekse woorden die de inhoud aanduiden.

Vraag 17

Regel 104 ἐπεὶ t/m Ζεύς

Deze zin geeft een verklaring voor:

- A. ἐπὶ νυκτὶ (regel 102)
- B. αὐτόματοι (regel 103)
- C. κακὰ (regel 103)
- D. σιγῇ (regel 104)

Vraag 18

Regel 104 φωνήν

Welk woord is **niet** etymologisch verwant met φωνήν?

- A. fonetisch
- B. fontein
- C. kakofonie
- D. telefoon

Vraag 19

In de regels 101 t/m 105 drukt Hesiodus de begrippen “overal” en “altijd” op poëtische wijze uit.

- a. Met welke twee Griekse woorden drukt Hesiodus het begrip “overal” uit? Citeer de Griekse woorden.
- b. Met welke twee Griekse woorden drukt Hesiodus het begrip “altijd” uit? Citeer de Griekse woorden.

Vraag 20

Regel 105

De betekenis van deze zin kan het best omschreven worden met:

- A. Zo kan men aan Zeus' bedoeling ontkomen.
- B. Zo kan men nooit ontkomen aan Zeus' bedoeling.
- C. Zo kan men soms aan Zeus' bedoeling ontkomen.
- D. Zo kan men soms niet aan Zeus' bedoeling ontkomen.

Vraag 21

De in de inleiding genoemde Prometheus wordt door Zeus gestraft. Welke van de volgende afbeeldingen geeft de gestrafte Prometheus weer?

A.

Bron: Orpheuskijktom.com

B.

Bron: Spiritueleteksten.nl

C.

Bron: Wikipedia

D.

Bron: Wikipedia

Vraag 22

Regel 104 Ζεύς

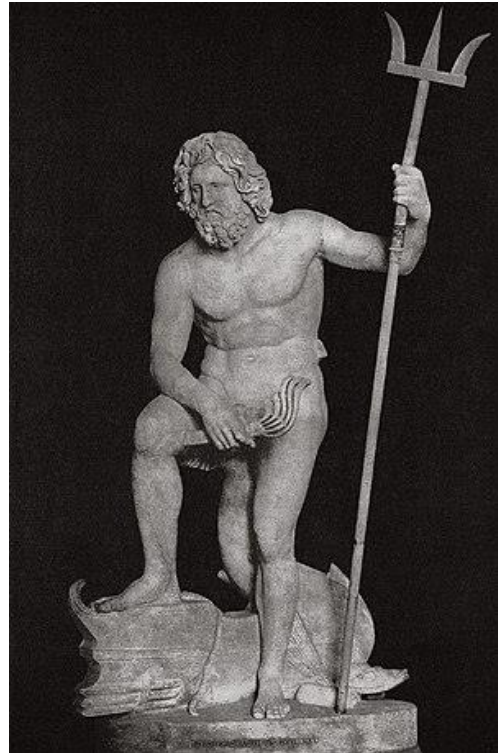
Welk van onderstaande beelden stelt Zeus voor?

A.

Bron: Wikipedia

B.

Bron: Wikiwand.com

C.

Bron: Wikipedia

D.

Bron: Flickr.com

Vraag 23

In het Nederlands wordt vaak de uitdrukking 'De doos van Pandora' gebruikt. Leg uit dat dit niet overeenkomt met dit verhaal.

Einde